

Павла РОГОВА, Ірина ДЗИГАЛО

Всеукраїнський науковий семінар у Державній науково-педагогічній бібліотеці України – крок до утвердження мережі освітянських бібліотек

22–25 жовтня 2002 р. у м. Києві Державною науково-педагогічною бібліотекою України (ДНПБ України) проведено Всеукраїнський науковий семінар «Тенденції розвитку освітянських бібліотек: історія, сучасний стан і перспективи».

Мета семінару – виявлення та визначення тенденцій розвитку освітянських бібліотек у минулому, сьогодні і на перспективу, розкриття їх ролі і функцій в інформаційному забезпеченні розвитку педагогічної науки та освіти, впровадження в практику освітянських бібліотек України результатів наукового дослідження ДНПБ України на тему: «Створення, становлення і розвиток мережі освітянських бібліотек України» (науковий керівник – директор ДНПБ України П. І. Рогова).

У роботі семінару взяли участь 230 осіб. Це – науковці ДНПБ України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН, Державної наукової медичної бібліотеки України, методисти з бібліотечних фондів обласних і Київського міського управлінств освіти і науки, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (всього 30 представників з 15 областей України), фахівці мережі освітянських бібліотек, які брали участь у науковому дослідженні: директори наукових бібліотек вищих навчальних закладів педагогічного профілю м. Києва і м. Харкова III–IV р. а., спеціальних науково-педагогічних бібліотек м. Миколаєва і м. Львова, наукових академічних бібліотек системи АПН України, бібліотекарі загальноосвітніх, професійно-технічних та позашкільних навчальних закладів.

На дводенному засіданні Всеукраїнського семінару об'єктом обговорення були історія, сучасний стан, перспективи розвитку освітянських бібліотек, а саме: діяльність освітянських бібліотек в системі, інтеграція їх інформаційних ресурсів та входження цих бібліотек завдяки комп'ютеризації до вітчизняного освітянського простору.

Семінар пройшов на високому науково-організаційному і методичному рівні. Було заслухано 25 доповідей, 5 виступів. З вітальним словом виступили: головний вчений секретар Президії Академії педагогічних наук України, академік АПН України, доктор пед. наук, про-

фесор М. С. Вашуленко, заст. директора з науково-експериментальної та науково-організаційної роботи Інституту психології ім. Г. С. Костюка, канд. пед. наук, доцент С. І. Болтівець.

У головній доповіді «Історичні тенденції розвитку освітянських бібліотек в Україні. Сучасний стан. Перспективи» директора ДНПБ України П. І. Рогової був розкритий зміст термінологічного поняття «освітянська бібліотека», який виник саме в 90-ті р. ХХ ст. в незалежній Україні; визначена структура освітянської бібліотечної мережі, основу якої складають бібліотеки двох типів: спеціальних педагогічних та навчальних; прослідковано тенденції їх розвитку від зачаткування до сьогодні; окреслені функції і завдання зазначеної мережі у забезпеченні фахових потреб науковців і практиків галузі та перспективні напрями діяльності.

Тільки в незалежній Україні спостерігається позитивна тенденція до відродження і розвитку педагогічних бібліотек як провідних книгозбірень освітянської мережі. У 1993 р. засновується Центральна освітянська бібліотека ІЗМН Міністерства освіти України, яка в кінці 1999 р. разом з науковою бібліотекою Інституту педагогіки АПН України стала основою головної бібліотеки освітянської галузі – Державної науково-педагогічної бібліотеки України – національного галузевого книгозбирища, координаційного та інформаційно-методичного центру бібліотек освітянської галузі.

Завдяки ДНПБ України почала створюватися відповідна правова і регламентуюча база, система регіональних методичних центрів для забезпечення діяльності освітянських бібліотек, визначаються основні напрями наукової, бібліотечно-інформаційної діяльності, інтеграція інформаційного ресурсу бібліотек галузі з педагогіко-психологічних питань з його подальшим входженням до вітчизняного і світового інформаційного простору за допомогою сучасних комп'ютерних технологій та мережі Інтернет.

Підтвердженням основних тенденцій, зазначених у доповіді П. І. Рогової, щодо розвитку навчальних і педагогічних бібліотек, були виступи директорів, завідувачів бібліотек, які висвітлили історію розвитку різних типів і видів книгозбірень освітянської галузі. Директор Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки Я. Б. Сокольська у своєму виступі окреслила створення та шляхи становлення даної бібліотеки як спе-

Рогова Павла Іванівна, директор ДНПБ України,
Дзигало Ірина Володимирівна, вчений секретар ДНПБ України.

ціальної педагогічної. Завідувач бібліотеки Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України Н. М. Розуменко розкрила історію, зміст та специфіку роботи бібліотек інститутів післядипломної педагогічної освіти, зокрема бібліотеки ЦППО АПН України, які є також різновидом педагогічних бібліотек. Завідувач бібліотеки Інституту психології ім. Г. С. Костюка А. В. Шинкаренко ознайомила присутніх з історією ще одного виду педагогічних книгозбірень – науковою бібліотекою вище названого науково-дослідного інституту АПН України.

Історія, сучасний стан та проблеми функціонування бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів Поділля озвучені у виступі методиста РМК з бібліотечних фондів Шепетівської райдержадміністрації Хмельницької області З. А. Караван. У виступі керівників бібліотек Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди – І. Ф. Турка, Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова – Л. В. Савенкової, Народної української академії м. Харкова – І. В. Козицької були розкриті тенденції розвитку бібліотек вищих навчальних закладів, зокрема, створення в даних бібліотеках автоматизованої інформаційної системи.

Науковими співробітниками ДНПБ України були висвітлені напрями діяльності освітянських бібліотек на сучасному етапі. Так, Т. Ф. Букшина, заступник директора ДНПБ України, у своєму виступі «Інформаційна діяльність спеціальної наукової бібліотеки для забезпечення потреб науки і практики» наголосила на ролі, завданнях та видах інформаційної діяльності наукових педагогічних бібліотек для забезпечення інформаційних потреб галузі, що передбачає виконання певного комплексу відповідних чинників; розкрила інформаційну функцію спеціальних педагогічних бібліотек, зокрема, розповіла про репертуар бібліографічних посібників.

Ю. І. Артемов, канд. техн. наук, завідувач відділу наукових бібліотечно-інформаційних технологій, у виступі «Сучасні інформаційні технології в контексті створення електронної мережі освітянських бібліотек України» розкрив найближчі і перспективні плани автоматизації бібліотечних процесів у головній педагогічній книгозбірні держави. Г. К. Черняєва, завідувач відділу наукової організації та зберігання рідкісних і цінних видань у виступі «Історико-культурний фонд ДНПБ України в інформаційному просторі держави» зосередила увагу на значенні для суспільства фондів наукових бібліотек, які містять документи виняткової наукової та культурної цінності, що є об'єктом різнопланових досліджень. Л. О. Пономаренко, завідувач відділу наукової бібліографії у виступі «Проблеми становлення та розвитку наукової бібліографії з педагогіко-психологічних питань за роки незалежності» розповіла про галузеві бібліографічні видання, які були підготовлені ДНПБ України та іншими бібліотеками освітянської галузі. Л. М. Серова, завідувач відділу наукового комплектування фондів висвітлила історію та теоретичні засади моделювання фонду спеціальної бібліотеки. Ці та інші

доповіді науковців ДНПБ України були заслухані учасниками семінару з великою увагою і зацікавленістю та обговорювалися у подальших виступах.

Також на семінарі прозвучали тривожні факти зниження читацької культури у доповіді доцента Київського національного університету культури і мистецтв, канд. іст. наук Т. В. Новальської «Читач і читання на межі тисячоліть». Старший науковий співробітник НБУВ, канд. іст. наук О. В. Воскобойнікова-Гузєва присвятила свій виступ темі «Спеціальне бібліотекознавство в системі бібліотекознавчих наук України». У доповідях представників інших спеціальних бібліотек (президента Української бібліотечної Асоціації, директора науково-технічної бібліотеки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», В. Г. Дригайла, заступника директора Державної наукової медичної бібліотеки України Т. А. Остапенко, заступника директора Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН канд. пед. наук В. В. Дерлеменка) були розкриті як історії даних бібліотек, так і різні моделі організації обслуговування фахових потреб користувачів установ галузі. Директор Київського міського Будинку вчителя Л. Ф. Мельник висвітлила роль Київського міського Будинку вчителя у підвищенні кваліфікації педагогів України.

У рамках семінару проходила науково-методична рада з питань удосконалення діяльності мережі освітянських бібліотек України, на засіданні якої обговорювалися проекти важливих для повноцінного функціонування освітянських бібліотек регламентуючих документів: «Положення про мережу освітянських бібліотек України», «Положення про обласну науково-педагогічну бібліотеку», «Положення про бібліотеку Інституту післядипломної педагогічної освіти» та «Типові правила користування бібліотекою Інституту післядипломної педагогічної освіти» тощо, які будуть подані до Міністерства освіти і науки України для затвердження; розглядалася структура мережі освітянських бібліотек; обґрунтовувалась необхідність створення обласних педагогічних бібліотек як регіональних галузевих інформаційних центрів.

Рада також розглянула і рекомендувала для втілення в практику діяльності бібліотек мережі розроблені науковцями ДНПБ України робочі таблиці ББК (розділ «Педагогіка»), інструктивно-методичні документи: інструкції з редагування систематичного і алфавітного каталогів у бібліотеках навчальних закладів, тематикотипологічний план комплектування педагогічної бібліотеки, форми облікових документів (книги сумарного обліку вітчизняних документів та документів іноземними мовами, обліку користувачів бібліотеки тощо). Пакет цих документів отримали представники всіх регіонів України.

Під час семінару відбулися: екскурсія до Педагогічного музею України, презентація журналу для юнацтва «Країна знань» (голов. редактор Т. В. Белих) та видавництва «Києво-Могилянська академія» (голов. редактор В. Й. Соловійова). Учасники семінару тепло зустріли

письменника Ю. Хорунжого та його книгу «Київські меценати», енциклопедичне видання «Києво-Могилянська академія в іменах». Усі презентовані видання подаровані ДНПБ України. Експонувалися книжкові виставки ДНПБ України: «Від профспілкової педагогічної бібліотеки Будинку вчителя – до Державної науково-педагогічної бібліотеки України», «З історії освітянських бібліотек України», «Бібліотека – невід’ємна складова національної освіти», виставка-продаж видань видавництва «Києво-Могилянська академія», «Освіта», «Вища школа».

Науковий семінар «Тенденції розвитку освітянських бібліотек: історія, сучасний стан і перспективи» прохо-

див у конференц-залі Київського міського Будинку вчителя, що дало змогу широкому загалу фахівців м. Києва і України взяти участь в обговоренні історичних тенденцій розвитку та актуальних питань діяльності освітянських бібліотек на сучасному етапі.

У результаті роботи учасники семінару ухвалили проекти ряду документів для успішної діяльності бібліотек освітянської мережі та рекомендації удосконалення їх бібліотечно-інформаційних процесів і повноцінного забезпечення розвитку педагогічної науки та освіти, які будуть передані до Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України.

Положення про конкурс наукових робіт молодих фахівців «Бібліотека в інформаційному суспільстві»

1. Загальні положення

1.1. Конкурс проводиться комітетом з підготовки наукових кадрів Асоціації бібліотек України та Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

2. Мета та завдання конкурсу

2.1. Метою конкурсу є залучення молодих учених та фахівців наукових бібліотек України до розробки актуальних бібліотечнознавчих проблем, спрямованих на активізацію інноваційного розвитку бібліотечної галузі України.

3. Умови конкурсу

3.1. Конкурс проводиться з лютого по жовтень 2003 року в три етапи:

1 етап – представлення конкурсних робіт до оргкомітету (1 лютого – 31 травня 2003 року);

2 етап – рецензування робіт, підведення підсумків конкурсу (1 червня – 1 серпня 2003 року);

3 етап – урочисте привітання переможців конкурсу (жовтень 2003 року, міжнародна наукова конференція НБУВ).

3.2. У конкурсі можуть взяти участь співробітники наукових бібліотек України (молоді учені, дипломовані фахівці, студенти-дипломанти віком до 35 років).

3.3. До розгляду оргкомітетом приймаються тільки індивідуальні раніше не опубліковані роботи.

3.4. Представлені на конкурс роботи мають відзначитися актуальністю, конкретністю, глибиною розкриття теми, вирішенням означеної проблеми, містити нові, неординарні форми і методи роботи сучасної бібліотеки, відповідати вимогам до оформлення наукових робіт.

3.5. Вимоги до оформлення роботи:

● робота може бути виконана у формі наукової статті, аналітичного огляду, програми, практичного посібника тощо;

● матеріали мають бути представлені у друкованому вигляді, обсягом до 24 сторінок (з доданням електронного варіанта на дискеті), у двох примірниках;

● на титульному аркуші вказуються прізвище, ім'я та по батькові, посада, місце роботи, навчання, контактні телефони, електронна адреса (e-mail).

3.6. До оргкомітету подається довідка про автора (прізвище, ім'я та по батькові, вік (вказати дату народження), посада, місце роботи, навчання).

3.7. Автори робіт надають оргкомітету право на опублікування робіт. Матеріали, подані на конкурс, не рецензуються і не повертаються.

4. Підсумки конкурсу

4.1. Оцінювання поданих на конкурс робіт та підведення підсумків здійснює журі, до складу якого входять провідні вчені та висококваліфіковані фахівці бібліотечної справи. Склад журі затверджується Вченою радою НБУВ за поданням оргкомітету.

4.2. Після завершення другого етапу конкурсу рішення журі будуть опубліковані у науково-теоретичному журналі «Бібліотечний вісник» та представлені на сайті Асоціації бібліотек України.

5. Заохочення переможців

5.1. Матеріали, що матимуть наукову та практичну цінність, будуть рекомендовані до друку в збірнику «Наукові праці НБУВ».

5.2. Найкращі роботи будуть відмічені пам'ятними дипломами Асоціації бібліотек України. Їх автори отримують рекомендації для вступу в аспірантуру НБУВ, можливість пройти місячне стажування у структурних підрозділах провідних бібліотек України – членів АБУ.

Оргкомітет

Функції оргкомітету виконує комітет з підготовки наукових кадрів Асоціації бібліотек України.

Адреса оргкомітету:

03039, м. Київ, пр. 40-річчя Жовтня, 3 (на конверті зазначити «Конкурс наукових робіт молодих фахівців»).

Тел. (044) 264-23-14.

E-mail: nlu@csl.freenet.kiev.ua.

Бажаємо успіхів!